

دانشگاه پیام نور

پایان نامه

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته روان شناسی عمومی

دانشکده علوم انسانی

گروه علمی روان شناسی

عنوان پایان نامه:

اثر بخشی مداخلات چند بعدی مارتین بر انگیزه و درگیری تحصیلی دانش

آموزان دختر دوره راهنمایی شهر اصفهان

استادان راهنما :

دکتر احمد عابدی

دکتر احمد علی پور

استاد مشاور:

دکتر اکبر رضایی

نگارش:

آذین دخت معماریان

بهمن ماه ۱۳۸۹

کلیه ی حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به
دانشگاه پیام نور واحد تهران است.

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی

آذین دخت معماریان تحت عنوان

اثر بخشی مداخلات چند بعدی مارتین بر انگیزه و درگیری تحصیلی دانش آموزان

دختر دوره راهنمایی شهر اصفهان

در تاریخ توسط هیات داوران زیر بررسی و با نمره و درجه به تصویب نهایی رسید.

۱. استاد راهنمای پایان نامه دکتر احمد عابدی با مرتبه علمی استادیار امضاء

۲. استاد راهنمای همکار پایان نامه دکتر احمد علی پور با مرتبه علمی استاد امضاء

۳. استاد مشاور پایان نامه دکتر اکبر رضایی با مرتبه علمی استادیار امضاء

۴. استاد داور داخلی گروه با مرتبه علمی امضاء

۵. استاد داور داخلی گروه با مرتبه علمی امضاء

امضاء مدیر گروه

تشکر و قدردانی

اکنون که با یاری خداوند متعال پس از طی مسیر شیرین مطالعه و تحقیق در این مقطع از تحصیلات موفق به اتمام این پایان نامه شده ام، در ابتدا بر خود لازم و واجب می دانم از استادان عزیز، با تجربه، متخصص، صبور و توانای خودم جناب آقای دکتر احمد عابدی و جناب آقای دکتر احمد علی پور که مرا در این راه همراهی نمودند، تشکر کنم. حقیقتاً اگر راهنمایی های به موقع و دید علمی ایشان نبود، موفق به طی این مسیر نمی شدم. همچنین در اینجا لازم است از استاد مشاور خود، جناب آقای دکتر اکبر رضایی به خاطر همراهی بی دریغشان در به پایان بردن این پایان نامه، تشکر کنم. از پدر و مادر عزیز، مهربان و بزرگواری که دعای خیر ایشان همیشه یاریگر من بوده و هست، تشکر و قدردانی می کنم. از همسر عزیز و دختران مهربانم که با همه مشکلات موجود در این مسیر، مرا یاری نمودند، متشکرم. همچنین لازم است از خواهر و برادران دلسوزم که هیچگاه مرا در طی این مسیر تنها نگذاشتند، تشکر و قدردانی نمایم.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل ۱: مقدمه

- ۱-۱ مقدمه ۲
- ۲-۱ بیان مسئله ۳
- ۳-۱ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق ۸
- ۴-۱ اهداف تحقیق ۹
- ۵-۱ فرضیه های تحقیق ۱۰
- ۶-۱ تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها ۱۱

فصل ۲: پیشینه تحقیق

- ۱-۲ انگیزش تحصیلی ۱۴
- ۲-۲ انگیزش از دیدگاه تاریخی ۱۵
- ۱-۲-۲ نظریه انگیزه پیشرفت اتکینسون ۱۶
- ۳-۲ انگیزش در قرن حاضر ۱۷
- ۱-۳-۲ انگیزش تحصیلی در نظریه خودمختاری ۱۸
- ۴-۲ عوامل موثر بر انگیزش تحصیلی ۲۲
- ۱-۴-۲ تاثیر عوامل آموزشی ۲۲
- ۲-۴-۲ تاثیر خانواده ۲۴
- ۳-۴-۲ تاثیر همسالان ۲۶
- ۴-۴-۲ تاثیر عوامل اجتماعی ۲۷
- ۵-۴-۲ تاثیر مولفه های فردی ۲۹
- ۵-۲ درگیری تحصیلی ۲۹
- ۶-۲ مولفه های درگیری تحصیلی ۳۵

۳۵ ۱-۶-۲ درگیری تحصیلی رفتاری
۳۶ ۲-۶-۲ درگیری تحصیلی شناختی
۳۷ ۳-۶-۲ درگیری تحصیلی انگیزشی
۳۷ ۱-۳-۶-۲ مولفه انتظار
۴۶ ۲-۳-۶-۲ مولفه های ارزشی
۵۱ ۳-۳-۶-۲ مولفه های عاطفی
۵۲ ۷-۲ اضطراب و تأثیر آن بر درگیری تحصیلی
۵۳ ۸-۲ چرخه ی مارتین
۵۵ ۱-۸-۲ سطح بالایی چرخ
۵۶ ۲-۸-۲ سطح کاربردی زیرین چرخ
۵۷ ۳-۸-۲ هدف کاربردی چرخ
۵۹ ۹-۲ مروری بر تحقیقات انجام شده در داخل کشور
۶۳ ۱۰-۲ مروری بر تحقیقات انجام شده در خارج از کشور
	فصل ۳: روش تحقیق
۶۷ ۱-۳ طرح کلی پژوهش
۷۱ ۲-۳ جامعه آماری
۷۱ ۳-۳ نمونه و روش نمونه گیری
۷۲ ۴-۳ ابزار و شیوه های جمع آوری داده ها
۷۴ ۵-۳ شیوه تجزیه تحلیل آماری
	فصل ۴: نتایج تحقیق
۷۷ ۱-۴ مقدمه
۷۷ ۲-۴ یافته های تحقیق
	فصل ۵: بحث و نتیجه گیری
۱۱۶ ۱-۵ مقدمه

۱۱۶ خلاصه ۲-۵
۱۱۷ بیان یافته ها ۳-۵
۱۲۰ بحث و نتیجه گیری ۴-۵
۱۲۵ پیشنهادات ۵-۵
۱۲۶ محدودیت های تحقیق ۶-۵
۱۲۸ منابع
۱۴۱ پیوست : شرح جلسات آموزشی
۱۶۶ چکیده انگلیسی

فهرست نمودارها و جداول

صفحه	عنوان
۷۸	جدول ۴-۱: توزیع پاسخگویان بر حسب شغل پدر
۷۸	نمودار ۴-۱: توزیع پاسخگویان بر حسب شغل پدر
۷۹	جدول ۴-۲: توزیع پاسخگویان بر حسب تحصیلات پدر
۷۹	نمودار ۴-۲: توزیع پاسخگویان بر حسب تحصیلات پدر
۸۰	جدول ۴-۳: توزیع پاسخگویان بر حسب شغل مادر
۸۰	نمودار ۴-۳: توزیع پاسخگویان بر حسب شغل مادر
۸۱	جدول ۴-۴: توزیع پاسخگویان بر حسب تحصیلات مادر
۸۱	نمودار ۴-۴: توزیع پاسخگویان بر حسب تحصیلات مادر
۸۲	جدول ۴-۵: معدل دانش آموزان در گروه آزمایش و کنترل
۸۲	نمودار ۴-۵: معدل دانش آموزان در گروه آزمایش و کنترل
۸۳	جدول ۴-۶: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای دموگرافی با انگیزه تحصیلی
۸۴	جدول ۴-۷: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای دموگرافی با درگیری تحصیلی
۸۵	جدول ۴-۸: نتایج آزمون باکس برای بررسی پیش فرض تساوی کواریانس ها
۸۵	جدول ۴-۹: نتایج آزمون لوین برای بررسی پیش فرض تساوی واریانس ها
	جدول ۴-۱۰: میانگین و انحراف معیار انگیزش درونی در
۸۶	دو گروه کنترل و آزمایش در پیش آزمون
	نمودار ۴-۶: میانگین سطوح انگیزش درونی در دو گروه کنترل
۸۷	و آزمایش در پیش آزمون
	جدول ۴-۱۱: میانگین و انحراف معیار انگیزش درونی در
۸۸	دو گروه کنترل و آزمایش پس آزمون
۸۹	نمودار ۴-۷: میانگین سطوح انگیزش درونی در دو گروه کنترل و آزمایش پس آزمون

- جدول ۴-۱۲: میانگین و انحراف معیار تعدیل شده انگیزش درونی در
- ۹۰ دو گروه کنترل و آزمایش پس از آزمون
- ۹۱ نمودار ۴-۸: میانگین تعدیل شده دو گروه کنترل و آزمایش در پس از آزمون
- جدول ۴-۱۳: نتایج آزمون کوواریانس چند متغیره (مانکوا) تفاوت دو
- ۹۲ گروه کنترل و آزمایش در متغیر انگیزش درونی
- جدول ۴-۱۴: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره (مانکوا) تفاوت دو
- ۹۳ گروه کنترل و آزمایش در متغیر انگیزش درونی
- ۹۴ جدول ۴-۱۵: نتایج آزمون باکس برای بررسی پیش فرض تساوی کواریانس ها
- ۹۴ جدول ۴-۱۶: نتایج آزمون لوین برای بررسی پیش فرض تساوی واریانس ها
- جدول ۴-۱۷: میانگین و انحراف معیار انگیزش بیرونی در
- ۹۶ دو گروه کنترل و آزمایش پیش از آزمون
- ۹۷ نمودار ۴-۹: میانگین سطوح انگیزش بیرونی دو گروه کنترل و آزمایش پیش از آزمون
- جدول ۴-۱۸: میانگین و انحراف معیار انگیزش بیرونی در
- ۹۸ دو گروه کنترل و آزمایش پس از آزمون
- ۹۹ نمودار ۴-۱۰: میانگین سطوح انگیزش بیرونی دو گروه کنترل و آزمایش پس از آزمون
- جدول ۴-۱۹: میانگین و انحراف معیار تعدیل شده انگیزش بیرونی در
- ۱۰۰ دو گروه کنترل و آزمایش پس از آزمون
- ۱۰۱ نمودار ۴-۱۱: میانگین تعدیل شده دو گروه کنترل و آزمایش در پس از آزمون
- جدول ۴-۲۰: نتایج آزمون کوواریانس چند متغیره (مانکوا) تفاوت دو گروه کنترل
- و آزمایش در متغیر انگیزش بیرونی
- ۱۰۲ جدول ۴-۲۱: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره (مانکوا) تفاوت دو
- گروه کنترل و آزمایش در متغیر انگیزش بیرونی
- ۱۰۳ جدول ۴-۲۲: نتایج آزمون باکس برای بررسی پیش فرض تساوی کواریانس ها
- ۱۰۴ جدول ۴-۲۳: نتایج آزمون لوین برای بررسی پیش فرض تساوی واریانس ها
- ۱۰۵

- جدول ۴-۲۴: میانگین و انحراف معیار درگیری تحصیلی در
 دو گروه کنترل و آزمایش پیش آزمون ۱۰۶
- نمودار ۴-۱۲: میانگین درگیری تحصیلی دو گروه کنترل و آزمایش پیش آزمون ۱۰۷
- جدول ۴-۲۵: میانگین و انحراف معیار درگیری تحصیلی در
 دو گروه کنترل و آزمایش پس آزمون ۱۰۸
- نمودار ۴-۱۳: میانگین درگیری تحصیلی دو گروه کنترل و آزمایش پس آزمون ۱۰۹
- جدول ۴-۲۶: میانگین و انحراف معیار تعدیل شده درگیری تحصیلی در
 دو گروه کنترل و آزمایش پس آزمون ۱۱۰
- نمودار ۴-۱۴: میانگین تعدیل شده دو گروه کنترل و آزمایش در پس آزمون ۱۱۱
- جدول ۴-۲۷: نتایج آزمون کوواریانس چند متغیره (مانکوا) تفاوت دو
 گروه کنترل و آزمایش در متغیر درگیری تحصیلی ۱۱۱
- جدول ۴-۲۸: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره (مانکوا) تفاوت دو
 گروه کنترل و آزمایش در متغیر درگیری تحصیلی ۱۱۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر مداخلات چند بعدی بر میزان انگیزه و درگیری تحصیلی دانش آموزان دختر دوره راهنمایی شهر اصفهان است. جامعه آماری پژوهش، دانش آموزان دختر دوره راهنمایی شهر اصفهان بودند. بدین منظور ۵۴ نفر از دانش آموزان سال سوم راهنمایی در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹ از طریق نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شده و به طور تصادفی به دو گروه آزمایش و کنترل گمارده شدند (۲۷ نفر گروه آزمایش و ۲۷ نفر گروه کنترل). برنامه مداخلات چند بعدی مارتین (۲۰۰۸) بر روی گروه آزمایش اجرا شد. ابزار مورد استفاده این پژوهش شامل مقیاس انگیزه تحصیلی والراند (۱۹۹۰) و پرسشنامه درگیری تحصیلی آرشا مباله و همکاران (۲۰۰۹) بود. برای تحلیل داده های این پژوهش از تحلیل کوواریانس چندمتغیری (مانکوا) استفاده شد. یافته های پژوهش نشان داد مداخلات چند بعدی بر انگیزه تحصیلی (درونی و بیرونی) و درگیری تحصیلی (عاطفی، شناختی و رفتاری) دانش آموزان تاثیر داشت.

واژه های کلیدی: مداخلات چند بعدی، چرخه مارتین، انگیزه درونی، انگیزه بیرونی، بی انگیزگی، درگیری تحصیلی رفتاری، درگیری تحصیلی عاطفی و درگیری تحصیلی شناختی

فصل اول:

مقدمه

۱-۱. مقدمه:

اغلب سازه های انگیزشی برای توضیح و تبیین عامل تحریک رفتار^۱، جهت گیری رفتار (انتخاب رفتار) شدت رفتار (تلاش و تداوم) و پیشرفت رفتار به کار می روند. نظریه های انگیزشی هم بر روی توسعه قوانین کلی رفتار که می تواند برای همه افراد کمک کننده باشد، تأکید دارند و هم به دنبال تبیین تفاوت های فردی در رفتار می باشند. نظریه های شناختی انگیزش به این مساله می پردازند که چرا افراد فعالیتی را انجام می دهند یا یک فعالیت را بر فعالیت دیگری ترجیح می دهند. این تصمیمات می تواند شامل فعالیت های روزانه باشد، مثلاً انجام یک فعالیت یا استراحت کردن، یا انتخاب گزینه های حساس تری مانند، شغل یا ازدواج باشد و در حیطه های تحصیلی شامل این مساله است که چرا برخی از دانش آموزان فعالیت درسی و آماده نمودن تکالیف را به تماشای تلویزیون ترجیح می دهند. گذشته از این نظریه های انگیزشی این مطلب را نیز مورد بررسی قرار داده اند که چرا دانش آموزان یک رشته تحصیلی را بر رشته دیگری ترجیح می دهند یا برخی از دوره ها یا کلاس ها را برمیگزینند. مثلاً، در دبیرستان که به دانش آموزان فرصت داده می شود که رشته تحصیلی خود را انتخاب کنند، نظریه های انگیزشی به دنبال این موضوع هستند که چرا برخی از دانش آموزان رشته های دشوارتری را که در آن مثلاً ریاضی وجود دارد بر میگزینند یا این که چرا برخی از دانش آموزان در برخورد با مشکلات با وجود توانایی های یکسان پاسخ های متفاوت و میزان درگیری بیشتری را در یک تکلیف نشان می دهند، مثلاً از مطالب درسی معلم یادداشت برداری می کنند، یا مدام از معلم سؤال می پرسند، با دوستان و همسالان خود در زمینه مطالب درسی مدرسه بحث و گفتگو می نمایند، خارج از وقت کلاس، زمان زیادی را صرف مطالعه مطالب درسی می کنند و حتی ممکن است به دنبال اطلاعات جانبی بوده و به کتابخانه ها نیز مراجعه نمایند. حال با توجه به اهمیت انگیزه و درگیری تحصیلی و از آن جایی که تاثیر گذاری بر انگیزه و درگیری تحصیلی تاکنون به صورت جداگانه و تک بعدی صورت گرفته است و همین از هم گسیختگی، تحقیقات انگیزش را به عنوان یک مانعی در پیشرفت و کاربرد روش های جداگانه می شناسند (بانگ^۲، ۱۹۹۶، مورفی و الکساندر^۳،

^۱ instigation of behavior

^۲ Bong

^۳ Murphy & Alexander

۲۰۰۰) بنابر این در این پژوهش به دنبال روشن کردن این مطلب هستیم که آیا مداخلات چند بعدی مارتین که مجموعه ای از دو سطح یعنی: ۱) ابعاد سازگاری شناختی و رفتاری و ۲) ابعاد ناسازگاری شناختی و رفتاری است، بر میزان انگیزه و درگیری دانش آموزان موثر است.

۱-۲ بیان مسئله:

انگیزش، نیرویی است که به رفتار انرژی و جهت برای رسیدن به هدف می‌دهد و یکی از مهمترین مفاهیم روان شناختی است که در آموزش و تعلیم و تربیت کاربرد دارد. بررسی‌ها نشان می‌دهند که انگیزش یکی از عوامل اصلی بروز رفتار است و در تمام رفتارها از جمله یادگیری، عملکرد، ادراک، دقت، یادآوری، فراموشی، تفکر، خلاقیت و هیجان اثر دارد. انگیزش را می‌توان نیروی محرک فعالیت‌های انسان و عامل جهت دهنده او تعریف کرد. همچنین برای توضیح و تبیین تفاوت بین دانش‌آموزانی که استعداد یکسان برای یادگیری دارند، اما پیشرفت تحصیلی آنها متفاوت است،

می‌توان از این مفهوم استفاده کرد. (ایگن و کوچاک^۱، ۱۹۹۴ به نقل از پینتریچ^۲ ۲۰۰۶)

سازه انگیزش تحصیلی در مدرسه به رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت مربوط است اطلاق می‌شود. انگیزش تحصیلی از دیدگاه‌های مختلف تعریف شده است. بعضی از رویکردهای مذکور به انگیزش‌های مربوط به موفقیت اختصاص داشته و البته به طور عام به آن پرداخته است. یکی از آنها، رویکرد هدفهاست. رویکرد هدفها بر اساس انگیزش‌های سازگاران و ناسازگاران پدید آمده است (ایمز^۳، ۱۹۸۴، دوئیک و لیگت^۴، ۱۹۹۸). تحقیقات در زمینه این رویکرد نشان داده است، دانش‌آموزانی که تواناییهای یکسانی دارند، هنگامی که با مشکلات آموزش و یادگیری مواجه می‌شوند، پاسخهای متفاوتی می‌دهند. بعضی از افراد با وجود تواناییهای سطح بالا، دشواریها را به گونه ای جلوه می‌دهند که به نظر می‌رسد توانایی آنها اندک است و از اینکه تلاشهایشان به موفقیت بیانجامد، ناامید می‌باشند. این نحوه رفتار گاهی در قالب الگوی درماندگی آموخته شده تفسیر می‌شود که ناسازگاران است، زیرا در مقابل رسیدن کودکان به اهداف ارزشمند مانع ایجاد می‌کند. در

^۱ Eggen & Kauchak

^۲ Pintrich

^۳ Ames

^۴ Dweck & Legget

مقابل، افراد دیگر مشکلات را به گونه ای می بینند که بر چالشهایی که در سر راه آنها هست، غلبه می کنند و از مشکلات ناراحت نمی شوند و حتی در وجودشان احساس لذت فائق آمدن بر چالش ایجاد می شود. آنها توجه خود را به تغییر دادن راهبردها با حداکثر تلاش متمرکز می کنند و سطوح حل مسئله خود را غنی تر می نمایند. این واکنشها را پاسخ هایی با جهت گیری تسلط می نامند (کاوینگتون^۱، ۲۰۰۱) گوای^۲ (۱۹۹۷) اشاره نمودند، انگیزش تحصیلی بیشتر به آن بعدی از انگیزه مربوط می شود که انگیزش درونی نام دارد. انگیزش درونی نسبت به یک فعالیت به دلیل ماهیت لذت بخش آن تکلیف است، حتی اگر پاداش های بیرونی و تقویت برای فرد وجود نداشته باشد. دسی و رایان^۳ (۲۰۰۰) انگیزش تحصیلی را تمایل یادگیرنده به مشغول و درگیر شدن در فعالیت یادگیری و تلاش مستمر در انجام دادن و به پایان رساندن آن فعالیت و همچنین عاملی موثر در یادگیری و پیشرفت تحصیلی فراگیران می دانند.

انگیزش تحصیلی دانش آموزان برای یادگیری و عملکرد آنها در زمینه های تحصیلی، حیاتی است، برای مثال گاتفرید^۴ (۱۹۹۰)، والراند و بیسونت^۵ (۱۹۹۲)، زیمرمن و شانک^۶ (۱۹۹۷)، و دسی و رایان (۲۰۰۲) به رابطه نیرومند بین انگیزش و پیشرفت تحصیلی اشاره نموده اند.

تئوری های مربوط به انگیزه های دانش آموزان زیاد است. در اینجا بر سه مورد تاکید خواهیم کرد. نظریه هدف پیشرفت، نظریه خود باوری و نظریه شناختی-اجتماعی بندورا (با تاکید بر باورهای خود شایستگی). تحقیقات روی اهداف پیشرفت بیان می کند که کیفیت انگیزه دانش آموز در کلاس به چگونگی تعریف موفقیت دانش آموز بستگی دارد ماهر و میدگلی^۷ (۱۹۹۱). این نظریه همچنین می گوید که پیامهای دریافتی در کلاس درس یا مدرسه میزانی برای موفقیت ایجاد می کند و از آن طرف بر اهداف اتخاذ شده توسط دانش آموزان تاثیر می گذارد.

نظریه خود باوری فرض می کند که دانش آموزان سه نیاز اساسی شایستگی، خود مختاری و ارتباط را دارا هستند و کلاسهای درس در تسهیل یا بی نتیجه گذاردن این نیازها متفاوتند دسی و رایان

^۱ Covington

^۲ Guay

^۳ Deci & Ryan

^۴ Gottfried

^۵ Bissonnette

^۶ Zimmerman & Schunk

^۷ Maehr & Midgley

(۱۹۸۵)، رایان و استیلر^۱ (۱۹۹۱). نظریه شناختی-اجتماعی پیشنهاد می کند که باورهای در مورد شباهت موقعیت در کارها، لیاقت آنها و خوشایندی که در مورد نتایجی که با مشارکت در کارها حاصل شده همه به تمایل درگیر شدن در کارها اثر می گذارد بندورا^۲ (۱۹۹۶) پاجارس^۳ (۱۹۹۶). به علاوه این نظریه فرض می کند که تنوعی از عوامل محیطی، مثل توانایی ارتباط با همکلاسان، تقویت مستقیم و غیر مستقیم و ویژگی های معلم همه در این باورها موثرند.

درگیری تحصیلی سازه ای است که برای اولین بار جهت درک و تبیین افت و شکست تحصیلی مطرح گردید و به عنوان پایه و اساسی برای تلاشهای اصلاح گرایانه در حوزه تعلیم و تربیت مد نظر قرار گرفت (فردریکس^۴، بلومنفیلد^۵ و پاریس^۶ ۲۰۰۴). تعاریف ومدلهای مختلفی از درگیری تحصیلی ارائه شده است. در الگوی فین^۷ (۱۹۸۹) درگیری تحصیلی متشکل از دو مولفه عاطفی و رفتاری است. (رفتاری مانند پایداری در تکالیف درسی و عاطفی مانند ارزش دهی به تکالیف درسی و یادگیری). با این حال مروری بر تحقیقات جدیدتر، نشان میدهد که درگیری تحصیلی سازه ای چند بعدی است که متشکل از مولفه های مختلف شناختی، عاطفی و رفتاری است (رشلی و کریستنسون^۸ ۲۰۰۶). در این راستا لینن برینک^۹ و پیترریچ (۲۰۰۳) یک چهار چوب کلی برای مفهوم سازی متغیرهای مختلف انگیزشی نظیر خود کارآمدی درگیری تحصیلی، یادگیری و پیشرفت تحصیلی ارائه کرده اند که به درک بهتر و منسجم تر درگیری تحصیلی و مولفه های مختلف آن کمک می کند. در مدل آنها درگیری تحصیلی شامل مولفه رفتاری (رفتارهای قابل مشاهده نظیر تلاش و پایداری هنگام مواجهه با مشکل در حین انجام تکالیف درسی و تقاضای کمک از معلم یا همسالان به منظور یادگیری و درک مطالب درسی) مولفه شناختی (راهبردهای یادگیری و پردازش عمیق نظیر بسط دهی و سازمان دهی مطالب و استفاده از توانایی های فراشناختی هنگام مطالعه مطالب درسی) و مولفه انگیزشی (علاقه مندی درونی به مطالب و تکالیف درسی، ارزش دهی اهمیت

^۱ Ryan & Stiller

^۲ Bandura

^۳ Pajares

^۴ Fredricks

^۵ Blumenfeld

^۶ Paris

^۷ Finn

^۸ Reschly & Christenson

^۹ Linnenbrink

به آنها، وجود عاطفه مثبت و فقدان عاطفه منفی نظیر ناامیدی، اضطراب و خشم هنگام انجام تکالیف درسی و یادگیری است.

تحقیقات نشان داده است بین انگیزه تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت وجود دارد. (گاتفرید، ۱۹۹۰، والراند و بیسونت، ۱۹۹۲، دسی و رایان، ۲۰۰۲). همچنین تحقیقات نشان داده است بین درگیری تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت وجود دارد. (فردریکس و همکاران ۲۰۰۴). به طوری که در پژوهش هایی که در رابطه با انگیزش تحصیلی انجام شده، به بررسی این مساله پرداخته اند که چرا برخی از دانش آموزان سطح فعالیت و درگیری بیشتری را در یک تکلیف نشان می دهند، مثلاً از مطالب درسی معلم یادداشت برداری می کنند، یا مدام از معلم سؤال می پرسند، با دوستان و همسالان خود در زمینه مطالب درسی مدرسه بحث و گفتگو می نمایند، خارج از وقت کلاس، زمان زیادی را صرف مطالعه مطالب درسی می کنند و حتی ممکن است به دنبال اطلاعات جانبی بوده و به کتابخانه ها نیز مراجعه نمایند. نظریه ها و پژوهش های انگیزشی، سازه هایی را شناسایی و مشخص کرده اند که به پیش بینی این پیامدهای رفتاری کمک می کند. در این زمینه، برای مثال، به کاربرد راهبردهای شناختی و راهبردهای خودگردانی باید اشاره کرد که برای تبیین رفتار تحصیلی دانش آموزان به کار برده می شود.

باتوجه به این که بیشتر پژوهشها در خصوص انگیزه و درگیری تحصیلی از نوع تحقیقات همبستگی بوده و نیز کمتر پژوهشی به بررسی اثر بخشی مداخلات چند بعدی بر انگیزه و درگیری تحصیلی دانش آموزان پرداخته است (مارتین، ۲۰۰۸)، پژوهش حاضر به تاثیر این مداخلات بر میزان انگیزه و درگیری تحصیلی دانش آموزان دختر دوره راهنمایی شهر اصفهان می پردازد.

در این راستا از برنامه مداخلات چند بعدی مارتین^۱ (۲۰۰۸) استفاده می شود. و سپس تاثیر آن، با استفاده از ابزار چند بعدی نشان داده می شود. مارتین (۲۰۰۱، ۲۰۰۲، ۲۰۰۳) برنامه ای به نام " چرخ انگیزه و درگیری " را گسترش داد تا چارچوبی یکپارچه برای معرفی تئوری اصلی انگیزه و درگیری تحصیلی را نشان دهد. این برنامه شامل مطالعات یکپارچه تر انگیزش و درگیری می باشد

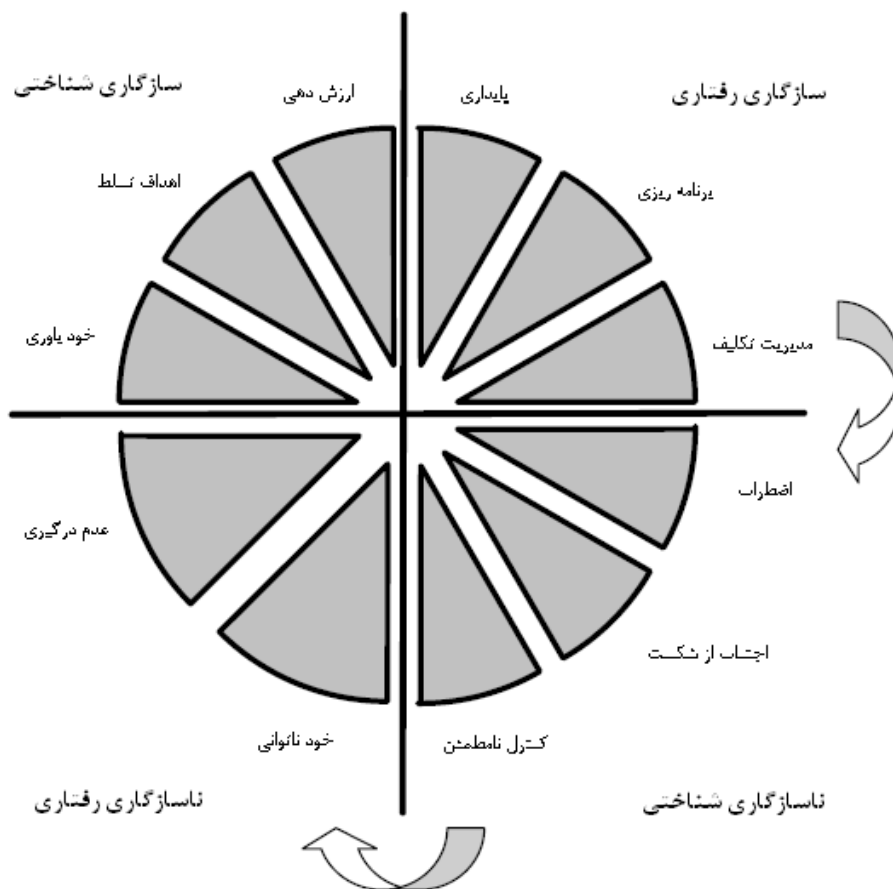
^۱ Martin

(پیتریچ، ۲۰۰۶). این چرخه پلی است بین ابعاد گستره علمی از یک سو و معلمین و مشاوران و روانشناسان از سوی دیگر. از این چرخ دو سطح درک می شود:

الف- سطح بالایی شامل (۱) ابعاد سازگاری شناختی و رفتاری (۲) ابعاد نا سازگاری شناختی و رفتاری.

ب) سطح زیرین کاربردی شامل یازده عامل سطح اول، که به شکل زیر مجموعه سطح بالاتر قرار می گیرند.

چرخ در شکل ۱ ارائه شده است. همانطور که در شکل دیده می شود بعد سازگاری شناختی شامل زیرگروههای خود-باوری، اهداف تسلط و ارزشمندی است. بعد سازگاری رفتاری شامل زیر گروههای پایداری درانجام تکلیف، برنامه ریزی و مدیریت تکلیف می باشد. بعد ناسازگاری شناختی شامل زیر گروههای اضطراب، اجتناب از شکست و کنترل نا مطمئن است و بعد ناسازگاری رفتاری شامل زیر گروههای خود - ناکارآمدی، و درگیر نشدن است.

شکل ۱. چرخ انگیزش و درگیری - اقتباس از مارتین

۳-۱. اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:

انگیزه و درگیری تحصیلی به عنوان انرژی و محرک دانش آموز برای یادگیری، کار موثر و رسیدن به توانایی های بالقوه در مدرسه و رفتارهایی که به دنبال این انرژی و محرک می آیند توصیف شده اند (مارتین، ۲۰۰۱، ۲۰۰۲، ۲۰۰۳؛ مارتین، مارش و دوبو، ۲۰۰۱، ۲۰۰۳؛ میس^۱، ویگفیلد و اکل، ۱۹۹۰؛ پینتریچ و دیگران، ۱۹۹۰؛ شانک، ۱۹۹۰). بدلیل اینکه انگیزه و درگیری تحصیلی سهم بزرگی در علاقه و لذت مطالعه دانش آموز دارد، عواملی که در انگیزه و درگیری شرکت می کنند باید شناسایی شوند. تا کنون تحقیقات جداگانه ای در رابطه با عوامل موثر بر

^۱ Meece

انگیزش و درگیری دانش آموزان صورت گرفته است. عواملی همچون نوع آموزشی که آنها دریافت می کنند (تون و مک کروسکی^۱، ۱۹۹۷) ارتباطاتی که دانش آموزان با معلمان دارند (کلی و هانسن^۲، ۱۹۸۷)، رفتار والدین و انتظارات آنها از بچه ها (داندی و نتلبک^۳، ۲۰۰۰)، همکلاسان (ویگفیلد و تانکس^۴، ۲۰۰۲)، جو کلاس (کین، جانسون، و جانسون^۵، ۱۹۹۵) ساختار و فرهنگ مدرسه (اندرمن و ماهر^۶، ۱۹۹۴)، وضعیت آمارگیری اجتماعی (بکر و لوتار^۷، ۲۰۰۲)، جنس (مارتین، ۲۰۰۳، ۲۰۰۴) و سن (مارتین، ۲۰۰۳، ۲۰۰۱). همچنین تحقیقات دیگر تاثیرات مداخلات برنامه ها را در بالا بردن خود باوری دانش آموزان (مارش، ۱۹۹۰)، جهت گیری های هدف (کاوینگتون، ۱۹۹۸)، همینطور کم کردن اضطراب (مک اینرنی^۸، مک اینرنی و مارش، ۱۹۹۷) نشان می دهد. در واقع مستندات اخیر (بانگ، ۱۹۹۶؛ مورفی و الکساندر، ۲۰۰۰) از هم گسیختگی تحقیقات انگیزش را به عنوان یک مانع بالقوه در پیشرفت و کاربرد روش های جداگانه می شناسند. بر این اساس، کمتر مطالعه ای به دنبال تاثیر مداخلات چند بعدی بر میزان انگیزه و درگیری تحصیلی متمرکز بوده است. شایان ذکر است که از یافته های تحقیق حاضر، کلینیک های روان شناسی، آموزش و پرورش، مدارس و مراکز آموزشی و مشاوران آموزشی میتوانند استفاده کنند.

۱-۴. اهداف تحقیق:

هدف کلی تحقیق

تعیین تاثیر مداخلات چند بعدی بر میزان انگیزه و درگیری تحصیلی دانش آموزان دختر دوره راهنمایی شهر اصفهان.

^۱ Teven & McCroskey
^۲ Kelly & Hansen
^۳ Dandy & Nettelbeck
^۴ Tonks
^۵ Qin, Jonson & Jonson
^۶ Anderman & Maehr
^۷ Becker & Luthar
^۸ McInerney